

รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาศึกษามหาสารคาม เขต 2

An Effective Small School Administration Model under Mahasarakham

Primary Educational Service Area Office 2

กฤษกวิทร์ ศรีชัย¹, สุตติพงษ์ หกสุวรรณ², สุวัฒน์ จุลสุวรรณ³

Kritkawin Srichai¹, Suttipong Hoksuan², Suwat Julsuwan³

¹⁻²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹⁻²Faculty of Education, Mahasarakham University

Email: Kritkawin.srichai@gmail.com¹, Email: Suttipong.h@msu.ac.th², Email: Suwat.j@msu.ac.th³

Received : March 24, 2024;

Revised : May 27, 2025;

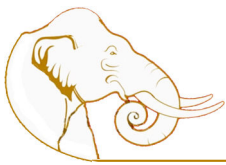
Accepted : September 5, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล และ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษามหาสารคาม เขต 2 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) กำหนดพื้นที่การวิจัย คือ โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 265 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวม เท่ากับ 0.232 โดยด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด

2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กลไกการทำงาน 4) วิธีดำเนินการ และ 5) การวัดและประเมินผล ขับเคลื่อนรูปแบบโดยใช้กระบวนการ PLC และการนิเทศภายใน ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

ของรูปแบบ โดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบข้อมูลองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล และได้รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล เพื่อใช้สำหรับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กอย่างสอดคล้องตามบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง

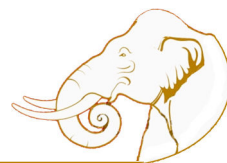
คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this research were 1) To study the current state, desirable state, and the priority needs index (PNI modified) of an effective small school administration, and 2) To develop an effective small school administration model under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2. The research design is a mixed methods research. The research area is small schools under the Office of the Primary Educational Service Area, Mahasarakham Area 2. The sample group totaling 265 persons determined using the Krejcie and Morgan table and used multi-stage random sampling method for sampling the samples, and key informants consisted of 3 pilot administrators and 7 experts, selected by purposive sampling. Research instruments were questionnaires, an interview form, and model suitability and possibility assessment forms. Statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and the priority needs index (PNI modified). The research results found that:

1. The current state of effective small school administration under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 overall and all aspects, were at moderate levels. The desirable state overall and all aspects were at high levels. The priority needs index overall was 0.232, with the aspect of participation and cooperation networks has the highest priority needs index value.

2. An effective small school administration model under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 consists of 5 components: 1) concept and principles, 2) objectives, 3) working mechanisms, 4) methods of operation, and 5) measurement and evaluation. The model is driven by the PLC process and internal supervision. The results of the evaluation of the appropriateness and feasibility of the model by the panel of experts found that the model was appropriate and feasible both at the highest levels.

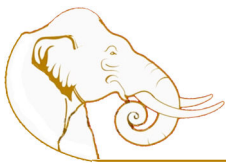
In conclusion, the results of this research provide information on the components that are necessary for developing effective small school administration and have an effective small school management model to be used for administrative small schools in a way that is truly consistent with the context of the area.

Keywords : Model Development, An Effective Administration Model, Small Size School

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีภารกิจหลัก คือ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาในสังกัด 32,879 แห่ง สถานศึกษาดังกล่าวนี้นับเป็นสถานศึกษาที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน ลงมา 10,877 แห่ง และในจำนวนนี้เป็นสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กมาก กล่าวคือ มีนักเรียนต่ำกว่า 60 คน ลงมา ถึง 1,766 แห่ง ซึ่งสถานศึกษาขนาดเล็กเหล่านี้ ส่วนใหญ่มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ 1) นักเรียนจากสถานศึกษาขนาดเล็กมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาขนาดอื่น ๆ 2) สถานศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ กล่าวคือมีการลงทุนค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาขนาดใหญ่กว่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) จากสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่ามีการนำเสนอองค์ประกอบสำคัญของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 4 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และ 4) ด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา โดยเฉพาะปัจจัยด้านที่สำคัญ คือ ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารและด้านการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา (วิชัย ลาธิ, 2564) และจากการศึกษาของ Raggl (2015) เกี่ยวกับการศึกษาโอกาสและความท้าทายจากมุมมองของครูและนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการสอนและการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในชนบทเล็กในออสเตรเลียและสวิตเซอร์แลนด์ ยังพบว่า 1) บริบทของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการทำงานของครูใหญ่และครู ตลอดจนการเรียนรู้ของเด็ก และ 2) การมีส่วนร่วมของชุมชนมีผลต่อสภาพการทำงานของครูเช่นกัน จากสภาพปัญหาโดยภาพรวมของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กควรมีพื้นฐานจากความเข้าใจสภาพปัญหาตามความเป็นจริง สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ดำเนินการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กเช่นเดียวกับโรงเรียนขนาดอื่น ๆ บนสภาพบริบทที่แตกต่างกันของโรงเรียนแต่ละขนาด จึงทำให้เกิดความแตกต่างกัน และพบปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านบริหารจัดการของโรงเรียนและคุณภาพของผู้เรียน ได้แก่ ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสภาพที่ครูไม่ครบชั้นและ

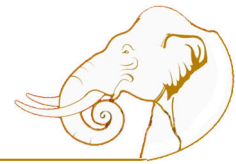

นักเรียนมีจำนวนน้อยในแต่ละชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลา ไม่เต็มความสามารถ เพราะมีภารกิจอื่นที่ได้รับมอบหมายนอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอน ในบางภารกิจต้องระดมครูช่วยกันเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย และจากข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัด พบว่า ในปีการศึกษา 2565 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (NT) เท่ากับ 51.44 (ระดับประเทศ 52.80) และผลทดสอบทางการศึกษาระดับพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่ากับ 37.98 (ระดับประเทศ 39.73) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2566) ซึ่งผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 2 ระดับ ยังคงต่ำกว่าที่ควรจะเป็น 2) ด้านความพร้อม เนื่องจากความพร้อมของโรงเรียน ครู นักเรียน สื่อต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนมีความพร้อมน้อยกว่าโรงเรียนขนาดอื่น และด้านงบประมาณ โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนน้อย ซึ่งเป็นข้อจำกัด เงื่อนไขในการจัดสรรงบประมาณ งบลงทุน ค่าครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้างจากต้นสังกัด รวมทั้งการได้รับเงินงบประมาณอุดหนุนและงบประมาณด้านอื่น ๆ ทำให้การบริหารจัดการได้ไม่เต็มที่เท่าโรงเรียนขนาดอื่น 3) ด้านการมีส่วนร่วม ด้วยโรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากร ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงสำคัญมากเพื่อให้สามารถก้าวข้ามข้อจำกัดและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การดำเนินงานที่ผ่านมา ยังขาดการมีส่วนร่วมที่เพียงพอทั้งระหว่างโรงเรียนในสังกัด โรงเรียนและหน่วยงานในพื้นที่ โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกันต่อไป 4) ด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีบริบทแตกต่างจากโรงเรียนขนาดอื่น ๆ การบริหารจัดการจึงต้องปรับให้เหมาะสม เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นตามความต้องการจริงในบริบทของพื้นที่วิจัย โดยผลการศึกษานำมาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการให้โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลและสอดคล้องกับความต้องการตามบริบทของพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

1. รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

คำว่า “รูปแบบ” ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษ “Model” ได้มีคำใช้ในภาษาไทยหลายคำ เช่น แบบจำลอง ต้นแบบ หุ่นจำลอง รูปหุ่น โมเดล เป็นต้น การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดความหมายของรูปแบบไว้ว่า หมายถึง ภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ถูกสร้างหรือพัฒนาขึ้น เพื่อเป็นตัวแทนของโครงสร้างทางความคิด หรือองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญของเรื่องที่ศึกษา เพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น หรือในบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ (ทิตินา แคมมณี, 2546; บุญชม ศรีสะอาด, 2551; รัตนะ บัวสนธ์, 2552; วาโร เฟิงส์วีสต์, 2553; พัฒนา พรหมณี และคณะ, 2560; Good, 1973; Corsini และ Auerbach, 1996; Raj, 1996)

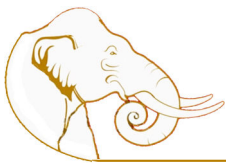
จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กลไกการทำงาน 4) วิธีดำเนินการ และ 5) การวัดและประเมินผล (Ivancevich และคณะ, 1989; อ้างถึงใน พัฒนา พรหมณี และคณะ, 2560; ทิตินา แคมมณี, 2546; สมาน อัสวภูมิ, 2550; อีระ รุญเจริญ, 2550; วิชัย ลาธิ, 2564; สิริกาญจน์ แก้วคำไสย์, 2565; บัญชา เสนาคูณ, 2566)

2. การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล

การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล โรงเรียนที่มีประสิทธิผล คือ โรงเรียนที่มีความพร้อมสมบูรณ์ด้วยคุณภาพ สามารถดำเนินการพัฒนาตนเองตามเป้าหมาย พัฒนานักเรียนให้ประสบความสำเร็จตามความสามารถของตน ทั้งนี้เกิดจากประสิทธิภาพของผู้บริหารและครูที่สามารถใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารจัดการเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความสามารถในการปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (นงลักษณ์ เรือนทอง, 2550; พิมพรรณ สุริโย, 2552; เรียม สุขกล่ำ, 2553; Reynolds & Creemers, 1990) จากการศึกษางค์ประกอบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผลที่ได้จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ (Mott, 1972; Mortimore และคณะ, 1988; Lunenburg และ Ornstein, 1991; Hoy และ Miskel, 1991; วิโรจน์ สารรัตน์, 2544; ภารดี อนันต์นาวิ, 2557) คือ 1) การบริหารจัดการองค์กร 2) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และ 4) การมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น และพัฒนารูปแบบการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก

ที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 160 คน ครูโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 645 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 รวมทั้งสิ้น 805 คน

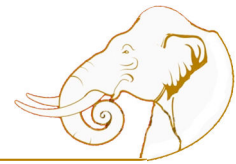
1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 265 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

1.2.1 คำนวณร้อยละส่วนจากขนาดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้จากตาราง Krejcie and Morgan สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 32.92 ของประชากร

1.2.2 นำสัดส่วนในข้อ 2.2.1 มาใช้คำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอำเภอให้มีสัดส่วนเท่ากันหรือใกล้เคียง จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามอำเภอ ดังในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จากโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	โรงเรียน	ผู้บริหาร	ครู	รวม	โรงเรียน	ผู้บริหาร	ครู	รวม
วาปีปทุม	50	50	236	286	16	16	79	95
พยัคฆภูมิพิสัย	37	37	138	175	12	12	46	58
นาเชือก	36	36	107	143	12	12	35	47
นาดูน	23	23	91	114	7	7	30	37
ยางสีสุราช	14	14	73	87	4	4	24	28
รวม	160	160	645	805	51	51	214	265

1.2.3 จัดทำสลากรายชื่อโรงเรียนขนาดเล็กทั้งหมด 160 โรงเรียน และแบ่งกลุ่มโรงเรียนจำแนกตามอำเภอ

1.2.4 จับสลากรายชื่อโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จนครบตามจำนวนโรงเรียนที่ต้องการ คือ โรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอบ้านนาถ จำนวน 16 โรง อำเภอยะลา 12 โรง อำเภอนาเชือก 12 โรง อำเภอนาตุน 7 โรง และอำเภอยางยี่สุราช 4 โรง รวมโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 51 โรง

1.2.5 ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย โดยจัดเตรียมแบบสอบถามใส่ซองเอกสาร จัดส่งไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง แต่ละโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน และครูโรงเรียนละ 4-5 คน ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างรวม 265 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (1967) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผลการหาคุณภาพ พบว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนก ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total Correlation) ระหว่าง 0.318-0.853 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับตามวิธีของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.908 และ 0.972 ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผ่านทางธุรการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ดำเนินการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยระยะที่ 1 ในช่วง มกราคม - มีนาคม 2567

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และคำนวณหาค่าความต้องการจำเป็น (PNI modified)

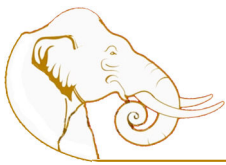
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้ข้อมูลวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ดังนี้

1.1.1 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานด้านการบริหารสถานศึกษา ได้รับรางวัล “ดีเด่น” ในระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ

1.1.2 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนชัดเจนโดดเด่น เป็นที่ประจักษ์ในระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้ข้อมูลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบจำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ดังนี้

1.2.1 เป็นผู้บริหารของสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีความรู้และปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริหารในระดับอุดมศึกษา หรือเป็นผู้บริหารของสถานศึกษา ที่มีความรู้และปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริหารสถานศึกษา และ

1.2.2 สำเร็จการศึกษาดังแต่ระดับปริญญาโท เป็นต้นไป สาขาด้านการบริหารการศึกษา หรือสาขาทางด้านการศึกษา หรือสาขาทางด้านการวิจัย และ

1.2.3 มีประสบการณ์และมีผลงานด้านการบริหารงานระดับอุดมศึกษา หรือมีผลงานด้านการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดำเนินการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยระยะที่ 2 ในเดือนสิงหาคม 2567

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

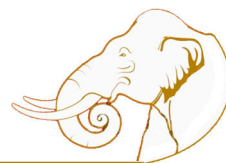
4.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

4.2 ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการประเมินรูปแบบฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปรากฏผลดังในตาราง 2

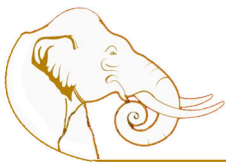

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การ ปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การ ปฏิบัติ		
1. การบริหารจัดการองค์กร	3.33	0.59	ปานกลาง	4.17	0.83	มาก	0.251	2
2. การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	3.44	0.64	ปานกลาง	4.08	0.89	มาก	0.187	4
3. การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	3.39	0.65	ปานกลาง	4.21	0.89	มาก	0.244	3
4. การมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ	3.36	0.70	ปานกลาง	4.35	0.85	มาก	0.275	1
โดยรวม	3.39	0.64	ปานกลาง	4.18	0.81	มาก	0.232	-

จากตาราง 2 พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีสภาพปัจจุบันด้านการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวมเท่ากับ 0.232 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ ลำดับที่ 2 การบริหารจัดการองค์กร ลำดับที่ 3 การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และลำดับที่ 4 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามลำดับ

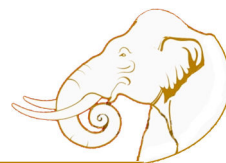
2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กลไกการทำงาน 4) วิธีดำเนินการ และ 5) การวัดและประเมินผล โดย

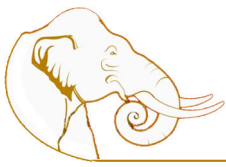
มีวัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ เพื่อพัฒนาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ใน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ รูปแบบ จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ และขับเคลื่อนรูปแบบโดยใช้กระบวนการ PLC และการนิเทศภายใน การวัดและประเมินผลรูปแบบ ดำเนินการโดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปรากฏผลดังในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ประเด็นการประเมิน รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา มค. เขต 2	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. แนวคิดและหลักการ						
1.1 การอธิบายบริบทของโรงเรียน ขนาดเล็ก	4.86	0.38	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
1.2 การอธิบายสภาพปัญหาที่นำสู่ การพัฒนา	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
1.3 การอธิบายเกี่ยวกับหลักการที่ใช้ ในการพัฒนา	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
1.4 การอธิบายเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการ พัฒนา	4.29	0.49	มาก	4.71	0.49	มากที่สุด
1.5 บทสรุปของแนวคิดและหลักการ	4.43	0.53	มาก	4.43	0.53	มาก
รวม	4.60	0.50	มากที่สุด	4.66	0.48	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์						
2.1 ความชัดเจนของวัตถุประสงค์	4.00	0.00	มาก	4.29	0.49	มาก

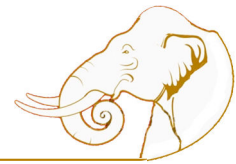

ประเด็นการประเมิน รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา มค. เขต 2	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2.2 ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ และชื่อรูปแบบ	4.29	0.49	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
2.3 วัตถุประสงค์แสดงถึงขอบเขต การพัฒนาของรูปแบบ	4.14	0.38	มาก	4.43	0.53	มาก
2.4 วัตถุประสงค์เชื่อมโยงถึงการปฏิบัติ ของรูปแบบ	4.43	0.53	มาก	4.71	0.49	มากที่สุด
2.5 วัตถุประสงค์สามารถวัดและ ประเมินผลได้	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
รวม	4.34	0.48	มาก	4.57	0.50	มากที่สุด
3. กลไกการทำงาน						
3.1 การอธิบายเกี่ยวกับส่วนประกอบ ของรูปแบบ	4.43	0.53	มาก	4.86	0.38	มากที่สุด
3.2 การอธิบายเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ของรูปแบบ	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
3.3 แผนภาพรูปแบบแสดงให้เห็น องค์ประกอบทั้งหมด	4.29	0.49	มาก	4.43	0.53	มาก
3.4 แผนภาพรูปแบบแสดงให้เห็นความ เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของแต่ละส่วน	4.86	0.38	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3.5 แผนภาพชัดเจน ช่วยให้เกิด ความเข้าใจรูปแบบและการดำเนินการ โดยภาพรวมของรูปแบบ	3.71	0.76	มาก	4.29	0.49	มาก
รวม	4.37	0.65	มาก	4.63	0.49	มากที่สุด
4. วิธีดำเนินการ						
4.1 วิธีการขับเคลื่อนโดยใช้กระบวนการ PLC	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
4.2 วิธีการขับเคลื่อนโดยใช้การนิเทศ ภายใน	4.71	0.49	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด

ประเด็นการประเมิน รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา มค. เขต 2	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4.3 วิธีดำเนินการด้านการบริหารจัดการ องค์กร	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
4.4 วิธีดำเนินการด้านการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
4.5 วิธีดำเนินการด้านการบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน	4.86	0.38	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4.6 วิธีดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมและ เครือข่ายความร่วมมือ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.83	0.38	มากที่สุด	4.86	0.35	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผล						
5.1 วิธีการวัดและประเมินผล	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและ ประเมินผล	4.43	0.53	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
5.3 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.29	0.49	มาก	4.29	0.49	มาก
5.4 การวัดและประเมินผลวัดได้ ครอบคลุมองค์ประกอบของรูปแบบ	4.71	0.49	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.50	0.51	มาก	4.64	0.49	มากที่สุด
โดยรวม	4.54	0.53	มากที่สุด	4.68	0.47	มากที่สุด

จากตาราง 3 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

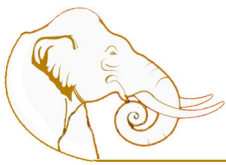

อภิปรายผล

รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

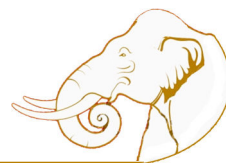
1. สภาพปัจจุบันการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก โดย เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เป็นรายด้าน พบว่า สภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า สภาพปัจจุบันทุกด้าน ผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความต้องการการพัฒนาด้านการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มี ประสิทธิผลในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการบริหาร จัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ สอดคล้องกับ การศึกษาของ ทศพร ปุ่มสีดา ชญาพิมพ์ อุสาโห และพทธี ศิริบรรณพิทักษ์ (2564) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพ ปัจจุบันทุกด้าน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนขนาดเล็กยังต้องการได้รับการพัฒนาและส่งเสริมใน ทุกด้าน และสอดคล้องกับ ยุพา บุญอนันต์ (2560) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาของ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารจัดการองค์กร และปัญหา ด้านการบริหารจัดการบุคคล

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวม เท่ากับ 0.232 เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด สาเหตุ ที่เห็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า มีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา การพัฒนางานในด้านต่าง ๆ ทุก ๆ เรื่อง ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้การพัฒนานั้น บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของการพัฒนาที่กำหนดไว้ ดังที่ Mortimore และคณะ (1988) ได้อธิบายถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความเข้าใจความ ต้องการของโรงเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการกระจายอำนาจ ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนควรมีส่วนร่วม ในด้านการตัดสินใจเชิงนโยบาย การเพิ่มความก้าวหน้าของนักเรียน และการมีส่วนร่วมของครู โรงเรียน ที่ประสบความสำเร็จครูมีส่วนร่วมในการวางแผนหลักสูตรและแสดงบทบาทหลักในการพัฒนาแนวทาง ของหลักสูตร เช่นเดียวกับผู้ช่วยผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจเกี่ยวกับชั้นเรียนใด ครูจะต้อง สอนซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ สลิพัทธ์ สาทรพาณิชย์ (2561) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

ของโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 และได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานของรูปแบบ ไว้ว่าประกอบด้วย 7 หมวด ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม

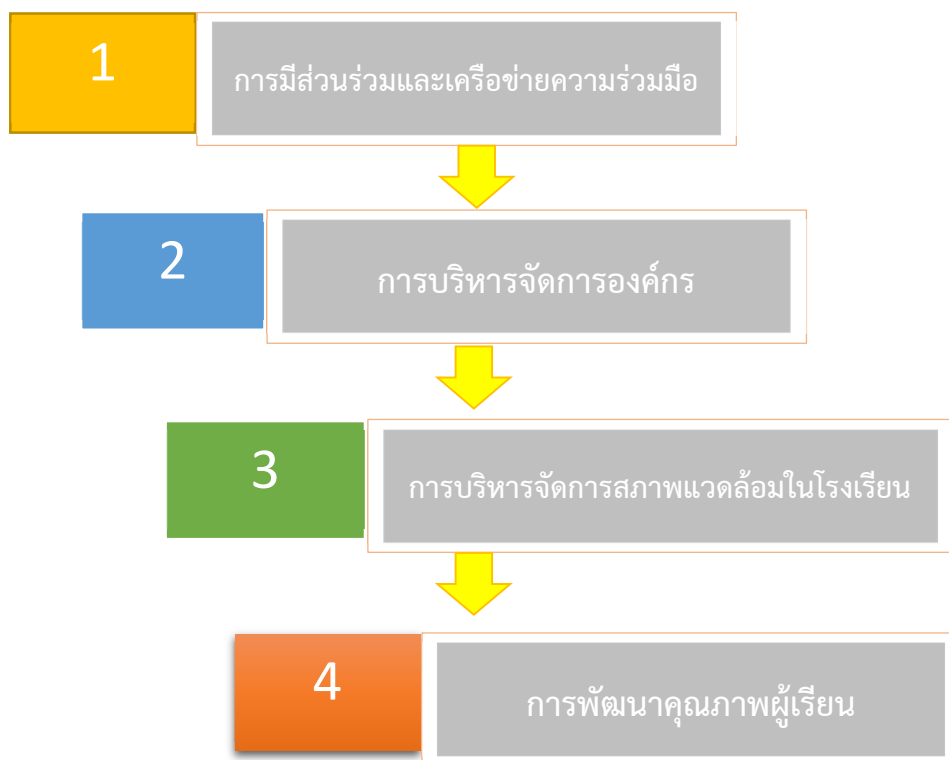
2. ผลการพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กลไกการทำงาน 4) วิธีดำเนินการ และ 5) การวัดและประเมินผล โดยมีวัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ เพื่อพัฒนาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ใน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ รูปแบบ จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ และขับเคลื่อนรูปแบบโดยใช้กระบวนการ PLC และการนิเทศภายใน การวัดและประเมินผลรูปแบบ ดำเนินการโดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ ขวัญวรา พิชญชานันท์ และทวี วาจาสัตย์ (2564) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ค้นพบองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

ลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

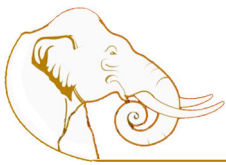

ภาพประกอบ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากภาพประกอบ 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 การมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ ลำดับที่ 2 การบริหารจัดการองค์กร ลำดับที่ 3 การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และลำดับที่ 4 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

สรุป

1. โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีสภาพปัจจุบันด้านการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวม เท่ากับ 0.232 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ ลำดับที่ 2 การบริหารจัดการองค์กร ลำดับที่ 3 การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และลำดับที่ 4 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามลำดับ

2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กลไกการทำงาน 4) วิธีดำเนินการ และ 5) การวัดและประเมินผล โดยมีวัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ เพื่อพัฒนาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ใน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ ขับเคลื่อนรูปแบบโดยใช้กระบวนการ PLC และการนิเทศภายใน การวัดและประเมินผลรูปแบบ ดำเนินการโดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ โดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

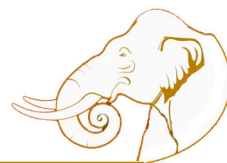
1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ควรให้ความสำคัญกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล โดยมุ่งเน้นด้านการบริหารจัดการองค์กร เนื่องจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล พบว่า ด้านการบริหารจัดการองค์กร มีผลการประเมินสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

1.2 ในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ เป็นลำดับแรก เนื่องจาก ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล พบว่า การมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ สูงกว่าด้านอื่น ๆ และมีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 1

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

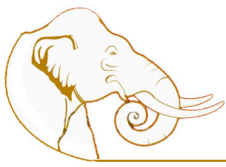
2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ผลการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล โดยนำรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นจากการวิจัยนี้ ไปทดลองใช้จริง เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับและผลสะท้อนจากการใช้งานรูปแบบจริง และนำผลที่ได้มาปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล เพื่อทราบข้อมูลปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล และเป็นแนวทางในการพัฒนาที่เกี่ยวข้องต่อไป

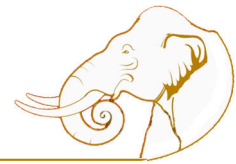

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *แนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอน ตามเจตนารมณ์ กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน”*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐาน.
- ขวัญวรา พิชญชานันท์ และทวี วาจาสัตย์. (2564). รูปแบบการบริหารงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 13(1): 371-382.
- ทัศพร ปุ่มสีดา ชญาพิมพ์ อุสาโห และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2564). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 49(2): 1-15. <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=3955&context=educujournal>.
- ทิตนา แหมมณี. (2546). *14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- นงลักษณ์ เรือนทอง. (2550). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บัญชา เสนาคูณ. (2566). *รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักศาสตร์พระราชาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2551). *การพัฒนาการสอน*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.
- พัฒนา พรหมณี ศรีสุรงค์ เอี่ยมสะอาด และปณิธาน กระสังข์. (2560). *แนวคิดการสร้างและพัฒนารูปแบบเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการสาธารณสุขสำหรับนักสาธารณสุข*. *สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 6(2): 128-135.
- พิมพ์พรณ สุริโย. (2552). *ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน เทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มนตรี.
- ยุพา บุญอนันต์. (2560). *การพัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

- รัตน์ บัวสนธิ์. (2552). *ปรัชญาการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรียม สุขกล่ำ. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูกับประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1*. งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). *สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สุวิริยาสัน.
- วิชัย ลาธิ. (2564). *การพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2544). *โรงเรียน : องค์การแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สมาน อัสวภูมิ. (2550). *เส้นทางสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา*. อุบลราชธานี: อุบลกิจ ออฟเซทการพิมพ์.
- สลิพัชร สาทรพาณิชย์. (2562). *การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. มหาสารคาม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *การศึกษาสภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- . (2556). *แนวการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิริกาญจน์ แก้วคำไสย์. (2565). *การพัฒนาแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนยุคใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Corsini, R. J., & Auerbach, A. J. (1996). *Concise Encyclopedia of Psychology*. New York: John Wiley and sons.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York: McGraw – Hill.

- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1991). *Educational Administration : Theory-research-practice*. 4th ed. Singapore: McGraw-Hill.
- Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. in *Attitude Theory and Measurement*. P.90-95. New York: Wiley & Son.
- Lunenburg, F. C., & Ornstein, A.C. (1991). *Educational Administration : Concepts and Practice*. Belmont: Wadsworth.
- Mortimore, F., & others. (1988). *School Matters: The Junior Years Somerset: Open Books*. New York: McGraw-Hill.
- Mott, P. E. (1972). *The characteristic of efficient organizations*. New York: Harper & Row.
- Raggl, A. (2015). Teaching and learning in small rural primary schools in Austria and Switzerland—Opportunities and challenges from teachers' and students' perspectives. *International Journal of Educational Research*, 74(2): 127-135. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2015.09.007>.
- Raj, M. (1996). *Encyclopadic of Psychology and Education. Volumn 3 (M-Z)*. NewDelhi: ANMOL Publications PVT.
- Reynolds, D., & Creemers, B. (1990). School Effectiveness and School Improvement: A Mission Statement. *School Effectiveness & School Improvement*, 1(1): 1-3.